

Пленум Верховного Суду України, ні Кримінальний кодекс України, не вирізняють у своїх текстах вказаних ознак та особливостей.

Література

1. Бережний С. Умисні вбивства на замовлення: історично-правовий аспект / С. Бережний // Слово Національної школи правосуддя України. – 2013. – № 3(4). – С. 105-111.

2. Горбачевський В.Я. Вбивства на замовлення: кримінологічні ознаки [текст] / В.Я. Горбачевський // Науковий вісник Української академії внутрішніх справ. – 1998. – № 1. – С. 117-129.

3. Пилипчук П. Проблеми кваліфікації умисного вбивства, вчиненого на замовлення / П. Пилипчук, М. Мельник // Право України. – 1999. – № 2. – С. 31-35.

4. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.04.1994 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-94>.

УДК 343(043.2)

Григун М.В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Катеринчук К.В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ ВИПРАВДАНОГО РИЗИКУ І КРАЙНЬОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Зміни в суспільному житті створюють об'єктивні умови для широкого висування соціально-значущих ініціатив, розширення видів діяльності, спрямованих на досягнення нових цілей та практичних засобів для задоволення потреб людей. При цьому людська діяльність в багатьох сферах незмінно сполучена з ризиком.

В науці кримінального права нема чіткого кримінально-правового визначення ризику як обставини, що виключає злочинність діяння. Аналіз кримінально-правового аспекту ризику ускладнюється тим, що в юридичній літературі і законодавстві термін «ризик» використовується для позначення різних правових явищ. Крім того, багатогранність цього поняття, його різне етимологічне значення викликає численні і найчастіше суперечливі тлумачення, що приводить до розбіжності серед юристів у питаннях формулювання підстав правомірності заподіяння шкоди при ризику.

Діяння пов'язане з ризиком, має спільні риси з крайньою необхідністю, які є характерними для цієї обставини.

Перш за все, певні дії, хоча і підпадають під ознаки кримінально-караних, суспільно небезпечних діянь, насправді такими не є. При крайній необхідності суб'єкт спричиняє меншу шкоду, щоб запобігти більш небезпечній шкоді. При діянні, пов'язаному з ризиком (у випадку нанесення шкоди), особа також намагається відвернути шкідливе для суспільства явище.

Крім того, при виправданому ризику, як і при крайній необхідності, дії спрямовані на реалізацію досягнень, які недоступні іншими засобами. І в тому, і в іншому випадку дії носять вимушений характер. З цього погляду ризик є проявом визначеної (крайньої) необхідності [1, с. 331].

Тим не менше, між крайньою необхідністю та виправданим ризиком існують відмінності, які визначають їх якісну самостійність.

Стан крайньої необхідності виникає за наявності відповідної підстави, яка характеризується двома властивостями: 1) небезпекою, що безпосередньо загрожує правоохоронюваним інтересам особи, суспільства або держави і 2) обстановкою, яка не дає можливості усунути цю небезпеку іншими засобами, крім заподіяння шкоди таким же правоохоронюваним інтересам. Наявності однієї лише небезпеки ще недостатньо для виникнення стану крайньої необхідності. Цей стан тому і визнається станом крайньої необхідності, що викликається даною обстановкою, за якої особа вимушена удатися до заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, як до останнього, крайнього засобу усунення небезпеки, що загрожує [2, с. 13].

Підставою діяння, пов'язаного з ризиком, виступає наявність об'єктивної ситуації ризику, яка свідчить про необхідність досягнення значної суспільно корисної мети. Такими визнаються ситуації: 1) наявності небезпеки (наприклад, загроза життю хворого при лікарському ризику; небезпека захоплення території ворогом при військовому ризику тощо); 2) необхідності одержання нових знань (при дослідницькому ризику), отримання оперативної інформації про вчинювані або підготовлювані злочини (при оперативному ризику); 3) недопущення великих збитків або одержання значної вигоди (при господарському ризику) та ін. [3, с. 42].

У стані крайньої необхідності шкода заподіюється правоохоронюваним інтересам держави, суспільству або особі. Не визнаються об'єктом заподіяння шкоди власні права та інтереси особи, які викликали небезпеку. Таким об'єктом є інтереси інших осіб або, як їх ще називають, «третіх осіб» - підприємств, установ, організацій або окремих громадян, що не викликали небезпеки і, звичайно, не пов'язані зі створенням цієї небезпеки.

Об'єктами, яким завдається шкода діяннями, пов'язаними з ризиком, визнаються будь-які правоохоронювані інтереси. Шкода, яка може бути заподіяна у сферах виробництва, при здійсненні медичної практики,

комерційної діяльності, військової служби тощо, полягає у заподіянні фізичної, моральної, матеріальної чи іншої шкоди особистим та майновим інтересам фізичних та юридичних осіб, громадським інтересам або інтересам держави [3, с. 332]. Тобто, у стані крайньої необхідності шкода спричиняється як третім особам, так і особі, яка створила загрозу. При виправданому ризику шкода спричиняється тільки третій особі.

Таким чином, виправданий ризик має багато схожих ознак із крайньою необхідністю. Так, правова підстава вчинення зазначених правомірних вчинків, в одному з видів небезпеки, а точніше в аспекті «реальної небезпеки», наприклад, небезпека смерті пацієнта, може збігатися між собою. Але це зовсім не свідчить про те, що розглянуті обставини однакові. Відмінністю є те, що правовою підставою для крайньої необхідності ніколи не буде небезпека втраченої вигоди, для виправданого ризику – потенційна небезпека. З фактичних підстав заподіяння шкоди охоронюваним законом інтересам у ситуації ризику лише можливе, але аж ніяк не обов'язкове, на відміну від ситуації крайньої необхідності. Відмова від ризикованого діяння не завжди пов'язана з настанням суспільно небезпечних наслідків, а при крайній необхідності наслідки повинні наступити неминуче.

Література

1. Чеботарьова Г.В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння у сфері медичної діяльності / Г.В. Чеботарьова // Право і суспільство. – 2013. – № 6.2. – С. 330-333.

2. Лісова Н.В. Крайня необхідність як обставина, що виключає злочинність діяння: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Н.В. Лісова / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2007. – 20 с.

3. Анчукова М.В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння: монографія / М.В. Анчукова. – Х.: ФО-П Вапнярчук Н. М. – 2006. – 168 с.

УДК 347.135:179.7(477)(043.2)

Гуцал І. Ю., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Катеренчук К.В., к.ю.н., доцент

ПИТАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ

Питання евтаназії у наш час залишається спірним серед юристів та науковців. Частина з них відкрито виступає за її легалізацію, інша ж частина категорично проти цього в Україні. Одні називають це явище припиненням страждань та виявом співчуття, інші переконані, що це ніщо